

אלפי פכים של שמן

Category: בראשית, וישב

שיחת טלפון שקיבל הרב כובש מהונגריה מ"יהודי רע", הובילה לכך שניצוץ הנשמה של היהודי החל להאיר.

בנס חנוכה בחר ה' להראות את חיבתו לעם ישראל, שידליקו בשמן טהור ומהודר. וכמו אותו יהודי, ישנם אלפי נשמות טהורות שמחכות שנמצא ונדליק אותן.

"אני לא מכיר יהודי רע"

בהונגריה חיים היום למעלה ממאה אלף יהודים, רובם מתגוררים בבודפשט. יש שם עשרים בתי כנסת פעילים וכמה שלוחים של הרבי.

לפני עשר שנים לערך, השליח, הרב שלמה כובש קיבל טלפון ממתווך נדל"ן ששאל אותו האם הוא מעוניין לקנות בית כנסת.

בבודפשט לפני השואה חיו מאות אלפי יהודים, והיו שם הרבה בתי כנסת. אחרי השואה הקומוניסטים החרימו את בתי הכנסת ועשו בהם כרצונם. בית הכנסת המדובר נמצא ברובע 3 בעיר. באמצע שנות החמישים עבר המקום לשליטת הממשלה ושימש את הטלוויזיה ההונגרית. כעת מבשר לו המתווך שהטלוויזיה עברה לבניין אחר, ובית הכנסת לשעבר עומד למכירה.

הרב כובש התעניין במחיר המבוקש, ונענה: שני מיליון יורו. אבל, הוסיף האיש, הוא יכול להפחית את הסכום בחצי מיליון. כובש השיב מייד: "מעוניין". כמה ימים לאחר מכן, הרב כובש ביקר אצל אחד מהתומכים שלו, בעצמו סוחר נדל"ן, וסיפר לו שקיבל הצעה לקנות את בית הכנסת.

הידיד התלהב מאוד, כששמע את המחיר הצהיר כי הוא לוקח על עצמו את מימון הרכישה, בתנאי שכובש ישיג כסף לשיפוצים. השניים סיכמו שאותו יהודי יהיה זה שיפנה למוכרים ויציג את עצמו כלקוח המתעניין בבניין, מפני שאם הרב יבוא, כנציג הקהילה היהודית, הדבר יעורר את יצר החמדנות אצל המוכרים והם יעלו את המחיר.

ואכן, תהליך הרכישה הותנע. הוכן חוזה ונקבע תאריך לחתימה. אבל, ככל שהתקרב תאריך הקניה, אותו אחד שהבטיח לקנות את הבניין קיבל רגליים קרות. היה לו קשה לתרום סכום גדול כזה. בסופו של דבר, כובש הציע לשכור את בית הכנסת בחמש מאות יורו. על אף הסכום הזעום, חברת הטלוויזיה הפתיעה והביעה הסכמה להשכיר להם את המקום.

המפתחות התקבלו לאחר פסח, והשיפוצים התחילו קצת לפני שבועות. יומיים לפני ר"ה התקיימה

הפתיחה החגיגית של בית הכנסת, בהשתתפות הרב הראשי לישראל ועוד אורחים חשובים.

אלפיים איש, ביניהם הרבה יהודים שבתור ילדים התפללו בעצמם בבית הכנסת, השתתפו באירוע. הם הדליקו נרות לעילוי נשמת חבריהם, מאותו בית הכנסת, שנרצחו בשואה. ההתרגשות הייתה עצומה, האירוע פורסם בכלי התקשורת בהונגריה ובעולם כולו. בתפילות של ראש השנה השתתפו כ-500 יהודים, וזו הייתה הצלחה עצומה.

כמה ימים לאחר מכן, הרב כובש קיבל טלפון מיהודי שגר בארה"ב במנהטן. "כבוד הרב דבר ראשון אני רוצה לומר לך שאני יהודי רע"ז הרב ההמום השיב לו: "אני לא מכיר יהודי רע. כל יהודי הוא יהודי טוב." הוא הסביר, שמאז הבר-מצווה כף רגלו לא דרכה בביהכ"ס. הוא גר במנהטן, ומתוך עיקרון מדיר את רגליו מכל מוסד 'דתי', כולל מסעדה כשרה²

היהודי סיפר שהוא מנוי על הפרסומים של מוזיאון השואה בווינגטון, ושם הוא קרא על חידוש בית הכנסת ברובע 3 בבודפשט. "כבוד הרב, זה בית הכנסת שבו חגגתי את בר המצווה שלי".

כובש התחיל לפתח אתו שיחה. הוא שאל אותו במה עיסוקו, והאיש סיפר לו שכעת הוא פנסיונר, אבל לפני כן היה חשמלאי. אם בתחילה הרב כובש חשב שהנה הגיע 'המושיע' שיממן את השיפוץ של בית הכנסת, כשהוא שמע שהוא חשמלאי החלומות נגוז³

בהמשך השיחה הוא סיפר שלפני כמה שנים הוא ביקר בבודפשט במטרה לקנות בית מלון. כובש העז ותהה: "חשמלאי קונה בית מלון? זה קצת מוזר"⁴ היהודי הסביר שזה המקצוע שלו, אבל בפועל הייתה לו חברה שבה הוא העסיק 300 עובדים, והחברה שלו הייתה זו שעשתה את כל. הרב כובש שמח לגלות שהוא חשמלאי מסוג אחר⁵ ואז אותו יהודי אומר לרב כובש, שהוא רוצה להקדיש משהו בבית הכנסת לעילוי נשמת הוריו שנספו בשואה.

כובש סיפר לו שכעת הם מתקינים חלונות ויטראז', וכל חלון עולה \$18,000. האיש מיד הסכים להקדיש חלון לעילוי נשמת הוריו. אחרי שתרם את הכסף, כובש הזמין אותו לבוא לבודפשט ל"טקס הסרת הלוט'.

בתאריך שנקבע מיועדנו מניו יורק הגיע להונגריה, ולכבודו הוזמנו אנשים מהעיר שזכרו אותו מימי ילדותו בבודפשט. הוא היה מאוד נרגש, ובמשך כל האירוע בקושי הצליח לדבר.

"לבית כנסת נכנסים עם כרטיס מראש"⁶

אחרי שהחגיגה הסתיימה, וכולם כבר התפזרו, הוא פנה לכובש ואמר לו: "אני רוצה לספר לך מדוע במשך שישים שנה כמעט ולא דרכה כף רגלי בבית כנסת.

"בתור ילד איבדתי את הוריי בשואה, אותי ואת אחותי גידלה האומנת הלא יהודייה. הדודים והדודות שלי לא בדיוק התעניינו בנו, אבל דבר אחד היה חשוב להם: לעשות לי בר מצווה, ולשם

הם הגיעו כמו אנשים חשובים ולקחו את כל הקרדיט".

בשנת 1952 כשהיה בן ארבע עשרה, הרב של בית הכנסת פגש אותו ושאל אותו: "תגיד לי אתה הבן של פלוני?" הוא ענה "כן" ☒ "ומה השם שלך?" ☒ "פיטר". פונה אליו הרב ואמר: "פיטר, לא מזמן היה לך בר מצווה, מדוע אתה לא מגיע לביהכנ"ס?"

הוא כל כך נדהם מהשאלה, שהוא ענה: "כי אף אחד לא הזמין אותי". הרב ענה לו: "עוד כמה ימים נחגוג את ראש השנה, ואני אישית מזמין אותך לבוא לביהכנ"ס". ביום החג בבוקר, פיטר בן הארבע עשרה, יתום מאביו ואמו, זכר שהבטיח לרב שהוא מגיע לבית הכנסת. הוא התלבש בבגדי חג והלך לבית הכנסת.

הוא מגיע למקום, וראה שהדלת הגדולה בכניסה לבית הכנסת סגורה. הוא נקש בדלת, השמש פתח ושאל אותו: "ילד, מה אתה רוצה?". בתקופת הקומוניזם אף אחד לא הלך לבית הכנסת, והמקום היה ריק. פיטר ענה לו: "באתי להתפלל לכבוד ראש השנה". השמש שאל אותו בפנים חמורות סבר: "יש לך כרטיס כניסה?"

"לא", הוא ענה, "אבל הרב הזמין אותי".

השמש אמר: "אני לא יודע משום סיפורים, הזמין לא הזמין, כאן נכנסים רק עם כרטיס".

באותו רגע הוא חשב בליבו, שאם הם לא רוצים אותו בלי כרטיס ☒ אז הוא לא רוצה אותם גם עם כרטיס. והוא החליט שלעולם לא ידרוך בבית כנסת.

הוא פנה לרב ואמר לו, שהוא הראשון שהחזיר אותו בחזרה לחיק היהדות.

בהמשך כובש נפגש אתו בניו יורק במסעדות כשרות וכו'. פעם אחת הוא פנה אליו ואמר לו: "כבוד הרב, אתה יכול להתחיל להתפלל שאני אמות" ☒ כובש נדהם, ואותו יהודי הסביר שכעת הוא כתב את הצוואה שלו והוריש חלק נאה לחב"ד בודפשט ☒

בסופו של דבר, הממשלה העניקה את הבניין לחב"ד ללא תמורה, ואותו יהודי ממנהטן מימן חלק גדול מהשיפוצים. היום זהו אחד מבתי כנסת היפים ביותר בהונגריה, ופעיל בכל ימות השנה.

ה' מהדר בחיבתן של ישראל

אנו עומדים ערב חנוכה, שבו חוגגים את נס פך השמן. לכאורה זה לא מובן: באותו פך קטן שמצאו בבית המקדש היה די שמן ליום אחד, ובנס השמן הספיק לשמונה ימים, ואם כן, כמה ימים היה נס השמן? שבעה, כי הרי בשביל היום הראשון היה שמן, ואם-כן, היו צריכים לחגוג נס של שבעה ימים. מדוע חוגגים שמונה?

זוהי שאלה ידועה ומפורסמת של ה'בית יוסף', עליה השיבו מאות תשובות. אחת מהמפורסמות

שבהן היא, שהנס של היום הראשון היה בכך שמצאו פך שמן טהור חתום בחותמו של כהן גדול, לאחר ההרס והטומאה שזרעו היוונים בבית המקדש במשך שלוש שנים [2] זה עצמו נס. ואת זה מציינים ביום הראשון של חנוכה. בשבעה ימים שלאחר מכן חוגגים את נס השמן עצמו.

שואל הרבי: "ואם כן, למה היה הנס באופן שמצאו שמן רק עבור יום אחד, שאז יש צורך שבכל יום יישאר מעט שמן עבור היום שלאחריו [3] הרי טוב יותר אילו היה הנס באופן שימצאו לכתחילה פך שמן שיהיה בו כדי להדליק שמונה ימים בדרך הטבע".

עונה הרבי בשיחה: "כל ענין הנס עשה הקב"ה כדי להראות חיבתן של ישראל, שהרי מצד הדין היו יכולים להדליק את המנורה בשמן טמא [4] וכדי להראות עוד יותר את חיבתן של ישראל היה הנס באופן שיהיה ניכר שבכל יום עושה הקב"ה נס מיוחד כדי שבנ"י יוכלו להדליק את המנורה בשמן טהור" (שבת פרשת חיי שרה תשל"ג ע' 4).

מדוע הקב"ה הראה לעם ישראל כזאת חיבה? מה עורר את החיבה למעלה?

בחג החנוכה קרה לעם היהודי דבר שמעולם לא קרה לפני כן. כל מי שהציק לעם ישראל מתחילת ההיסטוריה שלו ועד ימי חנוכה, נלחם בעיקר נגד הגוף של העם היהודי, דהיינו, להזיק להם בגשמיות. במצרים הם שיעבדו את בני ישראל בפרך, בפורים המן רצה "להשמיד להרוג ולאבד" היה-לא-תהיה.

אבל בחנוכה קרה משהו שונה לגמרי. הם לא רצו להרוג יהודים. אדרבא, הם אהבו את החוכמה של בני ישראל והעריכו אותה, אלא הם נלחמו נגד הדת היהודית: "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך". הם טענו: אנו אוהבים את החוכמה והיופי של היהדות. תיקון עולם זה דווקא יפה והומני, אבל 'ברית מילה' [5] אין לזה שום הגיון. אם אדם צריך להיות מהול הוא היה נולד כך. מה פתאום למול תינוק בן שמונה ימים, זה מעשה ברברי [6]

'שבת' [7] מה פתאום מנוחה. הבוסים אף פעם לא עובדים, גם לא בשאר ימי השבוע, והעבדים שיעבדו בכל יום. מה פתאום יום חופש פעם בשבוע? הרעיון הזה ששבתים ביום השביעי כי הקב"ה ברא את העולם בשישה ימים ונח ביום השביעי, בדיוק את זה הם לא יכלו לסבול ונגד זה הם נלחמו.

התגובה למלחמה: נס על-טבעי

זאת הייתה פעם ראשונה שעם ישראל לא נלחם על הישרדותו הגשמית אלא על הקשר שלו עם הקב"ה. הם הראו לקב"ה חיבה עד כדי מסירות נפש, הם מסרו את נפשם כדי לקיים מצווה, לכן הקב"ה נהג עמם מידה כנגד מידה, והראה להם חיבה ועשה נס גלוי.

מציאת פך השמן הוא אכן נס, אבל הוא משובש בטבע. ישנם שיטענו שזה לא נס, היה להם מזל, במקרה מישהו שכח פך שמן, והמכבים מצאו אותו [8] אין מה להתלהב. אבל נס השמן הוא נס

שהוא למעלה מגדרי הטבע לגמרי.

על הנס הזה אין ויכוח, ולא יכול להיות ויכוח: כמות שמן שמספיקה ליום אחד הספיקה לשמונה ימים. בגלל שבני ישראל מסרו את נפשם למען קיום המצוות, הקב"ה כביכול גם יצא מגדרו ועשה עבורם נס שהוא לגמרי למעלה מגדרי הטבע.

הרבי חזר ואמר, שבכל יהודי חבוי פך שמן טהור, נשמה טהורה שמחכה שמישהו ידליק אותה.

כמו אותו יהודי הונגרי שבמשך שישים שנה היה 'פך שמן' אבוד, ואז קרה נס "מציאת פך השמן", מסתובבים בעולם אלפי נשמות אבודות, ועל כל אחד מאיתנו למצוא את אותו יהודי, לגלות בו את פך השמן ואיתו להדליק את הנשמה היהודית.